

UZASADNIENIE

Projekt rozporządzenia Ministra Edukacji i Nauki zmieniającego rozporządzenie w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej jest wydawane na podstawie upoważnienia ustawowego zawartego w art. 47 ust. 1 pkt 1 lit. a, b, e, f i h ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (Dz. U. z 2021 r. poz. 1082, z późn. zm.).

Projekt rozporządzenia przewiduje zmiany w załącznikach nr 2, 4a i 6 do rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej (Dz. U. poz. 356, z późn. zm.), określających odpowiednio podstawę programową kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej (załącznik nr 2), podstawę programową kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia dla uczniów będących absolwentami ośmioletniej szkoły podstawowej (załącznik nr 4a) oraz podstawę programową kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej (załącznik nr 6).

Proponowane zmiany polegają na:

- 1) określeniu podstawy programowej kształcenia ogólnego dla przedmiotu język łaciński (zmiana w załączniku nr 2);
- 2) zmianie podstawy programowej kształcenia ogólnego dla przedmiotu technika (załącznik nr 2);
- 3) zastąpieniu podstawy programowej kształcenia ogólnego dla przedmiotu podstawy przedsiębiorczości podstawą programową kształcenia ogólnego dla przedmiotu biznes i zarządzanie (załącznik nr 4a);
- 4) uchyleniu podstawy programowej kształcenia ogólnego dla przedmiotu podstawy przedsiębiorczości w szkole policealnej (załącznik nr 6).

1. Dodanie podstawy programowej kształcenia ogólnego dla przedmiotu język łaciński (szkoła podstawowa)

Jednym z podstawowych kierunków realizacji polityki oświatowej państwa, ustalonych przez Ministra Edukacji i Nauki na rok szkolny 2021/2022, i kontynuowanym w roku szkolnym 2022/2023, jest działanie na rzecz szerszego udostępnienia kanonu i założeń edukacji klasycznej oraz sięganie do dziedzictwa cywilizacyjnego Europy.

W związku z powyższym, mając na względzie korzyści, jakie daje nauka języka łacińskiego (uczy logiki, myślenia, kultury, jest również ogromną pomocą w nauce języków obcych nowożytnych), proponuje się określenie podstawy programowej kształcenia ogólnego dla przedmiotu język łaciński, który będzie mógł być nauczany w szkole podstawowej jako drugi język obcy (w klasach VII i VIII).

W konsekwencji tej zmiany od roku szkolnego 2023/2024 uczniowie klasy VII szkoły podstawowej będą mogli wybrać (jeżeli szkoła będzie miała taką ofertę) język łaciński jako drugi język obcy (zamiast drugiego języka obcego nowożytnego). Obecnie szkoły, które chcą uwzględnić w swojej ofercie zajęcia językowe z języka łacińskiego, mogą jedynie zaoferować uczniom możliwość nauki języka łacińskiego jako trzeciego języka, w ramach dodatkowych zajęć edukacyjnych.

Dodać należy przy tym, że nie przewiduje się włączenia języka łacińskiego do katalogu języków obcych, z których uczniowie będą mogli przystępować do egzaminu ósmoklasisty.

2. Zmiana podstawy programowej kształcenia ogólnego dla przedmiotu technika (szkoła podstawowa)

Kształcenie techniczne jest, obok kształcenia humanistycznego i przyrodniczego, niezbędnym elementem współczesnego wykształcenia ogólnego oraz warunkiem wszechstronnego rozwoju osobowości dzieci i młodzieży przy założeniu, że jest to „zamierzony i celowo zorganizowany rodzaj działalności pedagogicznej, którego cechą szczególną stanowi wykorzystanie roli techniki w procesach oddziaływania na jednostkę, dokonywania zmian w jej osobowości i kształtowania kultury technicznej, warunkującej prawidłowe i swobodne uczestnictwo w świecie nasyconym techniką”¹⁾. Zgodnie z tymi założeniami, przedmiot technika stanowi niezbędny element łączący kształcenie ogólne i kształcenie zawodowe w przyszłości.

Potrzeba wsparcia kształcenia technicznego znalazła już odzwierciedlenie w działaniach Ministra Edukacji i Nauki polegających na uruchomieniu i realizacji programu „Laboratoria

¹⁾ Z. Wiatrowski, Podstawy pedagogiki pracy, Wyd. Uczelniane WSP, Bydgoszcz 2000.

przyszłości”²⁾, ogólnopolskiego projektu wspierającego edukację opartą na kompetencjach przyszłości z tzw. kierunków STEAM (nauka, technologia, inżynieria, sztuka oraz matematyka). Celem projektu jest budowanie kompetencji kreatywnych i technicznych wśród uczniów, zapewnienie szkołom dostępu do nowoczesnych technologii, wyrównanie szans uczniów w całej Polsce, oraz dostarczenie mechanizmów umożliwiających współpracę między szkołami. W ramach tego programu 99% szkół podstawowych zostało wyposażonych w nowoczesny sprzęt, narzędzia i urządzenia, co umożliwia im prowadzenie kształcenia technicznego na miarę XXI wieku³⁾.

Mając na uwadze znaczenie kształcenia technicznego we współczesnym świecie oraz możliwości jakie daje program „Laboratoria przyszłości”, a także propozycje zgłaszane przez Krajową Radę Bezpieczeństwa Ruchu Drogowego, dotyczące potrzeby rozszerzenia zagadnień dotyczących wychowania komunikacyjnego, w przedmiotowym projekcie proponuje się:

- 1) odpowiednie zmiany w podstawie programowej kształcenia ogólnego dla przedmiotu technika w obszarze treści technicznych;
- 2) rozszerzenie treści nauczania związanych z wychowaniem komunikacyjnym, również w związku z pojawiającymi się nowymi urządzeniami wykorzystywanymi przez uczniów w ruchu drogowym (hulajnogi elektryczne, urządzenia transportu osobistego, urządzenia wspomagające ruch).

W stosunku do aktualnej podstawy programowej dla przedmiotu technika w szkole podstawowej zmiany wprowadzono w zakresie: opisu założeń przedmiotu technika, celów kształcenia, treści nauczania oraz warunków i sposobu realizacji tego przedmiotu.

Zmiana w opisie założeń przedmiotu technika ma na celu wzmocnienie znaczenia przedmiotu technika w zakresie roli, jaką spełnia w procesie przygotowania młodego człowieka do podjęcia decyzji kim chce być w dorosłym życiu, jaki wykonywać zawód, a tym samym jaką wybrać drogę kształcenia. Przedmiot ten nabiera szczególnego znaczenia w kontekście wyboru przez uczniów szkół technicznych. Stanowi wsparcie doradztwa zawodowego. Ponadto uzupełnienie opisu założeń przedmiotu technika jest podyktowane potrzebą pokazania roli przedmiotu technika w procesie wychowania ucznia jako świadomego i odpowiedzialnego uczestnika ruchu drogowego.

W celach kształcenia uzupełniono dział I (rozpoznawanie i opis działania elementów środowiska technicznego) o wymagania dotyczące bezpieczeństwa ruchu drogowego w

²⁾ <https://www.gov.pl/web/laboratoria>

³⁾ <https://www.gov.pl/web/laboratoria/szkoly-w-programie3>

kontekście pojawienia się nowych pojazdów i urządzeń stosowanych przez uczniów w ruchu drogowym. W dziale II (planowanie i realizacja praktycznych działań technicznych – od pomysłu do wytworu) wprowadzono zmiany redakcyjne, które mają na celu bardziej przejrzysty i czytelny zapis wymagań w zakresie ww. celu ogólnego. Natomiast w dziale III (sprawne i bezpieczne posługiwanie się narzędziami i sprzętem technicznym) i dziale IV (dostrzeganie wartości i zagrożeń techniki w aspekcie integralnego rozwoju człowieka i poszanowania jego godności) poszczególne wymagania uzupełniono o wymagania dotyczące bezpieczeństwa ruchu drogowego w kontekście pojawienia się nowych pojazdów i urządzeń stosowanych przez uczniów w ruchu drogowym. Dział VI (przyjmowanie postawy proekologicznej) uzupełniono o wymagania dotyczące ruchu drogowego w kontekście ochrony środowiska. W konsekwencji zmian dokonanych w celach kształcenia – wymaganiach ogólnych zmianie oraz uzupełnieniu uległy także treści nauczania – wymagania szczegółowe.

Warunki i sposób realizacji przedmiotu technika również odpowiednio zmieniono i uzupełniono. Wprowadzone zmiany mają na celu podkreślenie roli przedmiotu technika w rozbudzaniu zainteresowań technicznych uczniów. Zainteresowania te mają istotne znaczenie w rozwoju człowieka, ponieważ bardzo często warunkują wybór zawodu, przebieg kształcenia, zadowolenie i satysfakcję z wykonywanego zawodu, doskonalenie zawodowe itp. Podstawa programowa kształcenia ogólnego dla przedmiotu technika zakłada, że przedmiot ten stanowi niezbędny element łączący kształcenie ogólne i kształcenie zawodowe w przyszłości. Zainteresowania techniczne, które uczeń odkryje na lekcjach techniki, mają ogromny wpływ na wybór szkoły o kierunku technicznym. Przedmiot technika jest więc elementem szeroko rozumianej edukacji przedzawodowej. Uzupełnienie warunków i sposobu realizacji przedmiotu technika polega również na określeniu zadań szkoły związanych z przygotowaniem uczniów do świadomego uczestnictwa we współczesnym ruchu drogowym. Zwrócono uwagę na warunki, jakie musi spełnić szkoła, aby zapewnić spójność i prawidłową realizację edukacji komunikacyjnej w klasach IV–VI.

Proponuje się, aby zmieniona podstawa programowa techniki obowiązywała od roku szkolnego 2023/2024, począwszy od klasy IV szkoły podstawowej. Uczniowie klas V i VI szkoły podstawowej w roku szkolnym 2023/2024 oraz uczniowie klasy VI szkoły podstawowej w roku szkolnym 2024/2025 będą realizować przedmiot technika według dotychczasowej podstawy programowej kształcenia ogólnego dla tego przedmiotu.

3. Zastąpienie podstawy programowej kształcenia ogólnego dla przedmiotu podstawy przedsiębiorczości podstawą programową kształcenia ogólnego dla przedmiotu biznes i zarządzanie (branżowa szkoła I stopnia)

Analogicznie do zmiany proponowanej w przypadku liceum i technikum, również w branżowej szkole I stopnia proponuje się zastąpienie przedmiotu podstawy przedsiębiorczości – przedmiotem o nazwie biznes i zarządzanie. Dotychczasowa podstawa programowa kształcenia ogólnego dla przedmiotu podstawy przedsiębiorczości w przypadku wszystkich typów szkół ponadpodstawowych była tożsama, i takie rozwiązanie proponuje się również obecnie w przypadku przedmiotu biznes i zarządzanie.

W stosunku do podstawy programowej kształcenia ogólnego dla przedmiotu podstawy przedsiębiorczości – w celu nadania bardziej praktycznego wymiaru nowemu przedmiotowi (biznes i zarządzanie), w projekcie proponuje się redukcję i zmianę części zagadnień. Ograniczenie zagadnień dotyczy przede wszystkim zagadnień makroekonomicznych, natomiast problematyka finansów osobistych oraz rozwój kompetencji miękkich zastąpiły część zagadnień teoretycznych. Podstawa programowa kształcenia ogólnego dla przedmiotu biznes i zarządzanie zakłada, że będą osiągnęte efekty kształcenia związane głównie z kształtowaniem kompetencji przedsiębiorczych (w tym zarządzania sobą i swoimi finansami) oraz podstawowymi umiejętnościami analizy elementów otoczenia biznesowego pod kątem identyfikacji możliwych szans do uruchomienia własnej działalności gospodarczej, ale też przygotowaniem do wejścia na rynek pracy.

Celem wprowadzenia nowego przedmiotu (biznes i zarządzanie) jest dostosowanie kształcenia uczniów szkół ponadpodstawowych w tym obszarze do potrzeb rynku pracy lub wymagań uczelni oraz wyposażenie młodych ludzi w kompetencje, które pozwolą im na rozumienie i sprawne funkcjonowanie w świecie finansów i zarządzania oraz podejmowanie odpowiedzialnych decyzji finansowych. W ramach nowego przedmiotu, obok pogłębienia i poszerzenia zagadnień takich jak finanse osobiste, rynek pracy czy system gospodarczy, które są już obecne w podstawie programowej kształcenia ogólnego dla przedmiotu podstawy przedsiębiorczości, proponuje się także nowe treści. Szczególny nacisk został położony na pracę w grupach, analizowanie praktycznych przykładów doświadczeń polskich i zagranicznych przedsiębiorców oraz rozwijanie kompetencji liderekich.

W opisie warunków i sposobu realizacji przedmiotu biznes i zarządzanie położono nacisk na korzystanie w procesie kształcenia z nowoczesnych metod kształcenia, w tym uczenia się przez działanie i środków dydaktycznych wykorzystujących nowe technologie i narzędzia cyfrowe.

4. Uchylenie podstawy programowej kształcenia ogólnego dla przedmiotu podstawy przedsiębiorczości (szkoła policealna)

W dotychczasowej podstawie programowej kształcenia ogólnego dla szkół policealnych przedmiot podstawy przedsiębiorczości jest przewidziany tylko dla tych słuchaczy, którzy nie realizowali go na wcześniejszym etapie edukacyjnym. Ponieważ przedmiot ten jest w szkołach ponadpodstawowych (wcześniej ponadgimnazjalnych) realizowany nieprzerwanie od 20 lat (od roku szkolnego 2002/2003) – obecnie nie ma już potrzeby dalszego funkcjonowania takiego rozwiązania.

W roku szkolnym 2021/2022, według danych systemu informacji oświatowej, w szkołach policealnych na 230 489 słuchaczy tylko 8% (19 128) stanowiły osoby w wieku 36 lat i więcej, tj. osoby, które w szkole ponadpodstawowej mogły nie mieć zajęć z podstaw przedsiębiorczości, przy czym nie jest wykluczone, że osoby te w toku dalszego kształcenia miały zajęcia z zakresu podstaw przedsiębiorczości (np. osoby, które ukończyły licea ogólnokształcące dla dorosłych).

Dodać należy również, że podstawy programowe kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego określają treści nauczania związane z kształtowaniem umiejętności przydatnych do prowadzenia działalności gospodarczej, obejmujące m.in. współpracę w grupie, planowanie i kierowanie pracą zespołu, wprowadzanie rozwiązań technicznych i organizacyjnych wpływających na poprawę warunków pracy, przestrzeganie zasad etycznych w danym zawodzie.

Ponadto w przypadku zawodów, dla których umiejętności z zakresu przedsiębiorczości są ściśle związane z wykonywaniem wyuczonego zawodu, umiejętności te są określone w podstawie programowej kształcenia w danym zawodzie, np. w podstawie programowej kształcenia w zawodzie technik usług kosmetycznych określone zostały treści nauczania m.in. w zakresie zakładania i prowadzenia własnego gabinetu kosmetycznego, z zachowaniem zasad etycznych dotyczących świadczonych usług.

Z powyższych względów w podstawie programowej kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej proponuje się uchylenie podstawy programowej przedmiotu podstawy przedsiębiorczości (od roku szkolnego 2023/2024). Podstawy przedsiębiorczości będą mogli realizować słuchacze szkół policealnych, którzy rozpoczęli kształcenie przed rokiem szkolnym 2023/2024 – do zakończenia cyklu kształcenia.

Proponuje się, aby rozporządzenie weszło w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia z wyjątkiem zmiany dotyczącej podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły

policealnej, polegającej na uchyleniu podstawy programowej kształcenia ogólnego dla przedmiotu podstawy przedsiębiorczości w przypadku, której proponuje się termin wejścia w życie z dniem 1 września 2023 r. Zaproponowany termin umożliwi wydawcom składanie do Ministra Edukacji i Nauki wniosków o dopuszczenie do użytku szkolnego podręczników do nowych przedmiotów, tj. język łaciński oraz biznes i zarządzanie, a także zmienionego przedmiotu technika.

Projekt rozporządzenia nie zawiera przepisów technicznych i w związku z tym nie podlega procedurze notyfikacji aktów prawnych, określonej w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. poz. 2039, z późn. zm.).

Projekt rozporządzenia nie podlega ocenie przez koordynatora OSR w trybie § 32 uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów (M.P. z 2022 r. poz. 348).

Przedmiot regulacji nie jest objęty zakresem prawa Unii Europejskiej.

Projekt rozporządzenia nie wymaga przedstawienia właściwym organom i instytucjom Unii Europejskiej, w tym Europejskiemu Bankowi Centralnemu, w celu uzyskania opinii, dokonania konsultacji lub uzgodnienia.

Rozporządzenie nie ma wpływu na działalność mikroprzedsiębiorców, małych i średnich przedsiębiorców w rozumieniu ustawy z dnia 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców (Dz. U. z 2021 r. poz. 162, z późn. zm.).

Odnosząc się do § 12 pkt 1 załącznika do rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 20 czerwca 2002 r. w sprawie „Zasad techniki prawodawczej” (Dz. U. z 2016 r. poz. 283), należy stwierdzić, że rozporządzenie uwzględnia regulacje, w stosunku do których nie ma możliwości, aby mogły być podjęte za pomocą alternatywnych środków.